

Ovanliga *Cortinarius*-arter — en bildserie, del II

Karl Soop

Serien började i förra numret av Jordstjärnan och fortsätter här med ytterligare några arter i bild och text.

Summary: Two uncommon Cortinarii from the subgenus *Myxacium* are described from Sweden and illustrated in colour on the cover. In addition a *Phlegmacium*, described in an earlier paper [Soop 1989b], is depicted.

Tillägg: Texten har reviderats efter publiceringen med notiser inom klammer [].

C. (Phlegmacium) russus Fr.

Bilden i detta nummer illustrerar beskrivningen av *C. russus* i en tidigare artikel i Jordstjärnan (Soop 1989b), till vilken läsaren hänvisas för referenser och diskussion.

C. (Myxacium) duramarus (J. Schff.) Mos.

Hatt 5-6 cm; slemmig; icke el endast kanten hygrofan; köttig; vackert aprikosbrun till gyllenockra; glatt.

Fot 3-6 cm × 10-20 mm; kompakt, fylld; svagt klibbig; cylindrisk till svagt klubblig (<28 mm i basen), ibland ngt bukig; vit, längsgående vittrådig.

Velum vitt, sparsamt; cortina vit, ngt gelatinös.

Lameller ljus lergrå till gråbruna; vidväxta; påfallande täta och smala: L=66-90, l=1; egg likfärgad.

Kött vitt, oföränderligt vitt, m gul hornrand; kompakt; lukt svag, angenäm; smak vanligen mkt bitter.

Sporer: 6-8 × 4-5 µm, ellipsoida; ganska ljusa; nästan släta.

Reaktioner: NaOH och formalin ingen; NH₃ brun på lameller.

I örtrik blandskog; sällsynt. Uppland, Bro, Lejondal, i mossa, örtrik granskog, 1984-07-27 KS10. Västmanland, Arboga, Kvisttorp i örtrik blandskog, 1988-08-10 KS308 och KS313.

Ref: Moser(1957, 1962), Soop(1989a).

En spindling med vackert gulorange färger, igenkänd på den robusta siluetten, det starkt bittra köttet, och de täta lamellerna. Fynden stämmer ganska väl med M. Mosers beskrivning (1957), där bl a de täta lamellerna (L=100) framhålls. Mosers ikon (1962) uppvisar en ljusare, mera ockra hattfärg, vilket stämmer bäst med kollekterna från Arboga-trakten. Fyndet från Lejondal (se fotot) skiljer sig endast på en mörkare, varmare hattfärg, och bör därför betraktas som en form. Moser anger vidare ett mycket hårt kött hos de unga fruktkropparna (jfr artsepitetet), en karaktär jag inte speciellt noterat såvitt man inte tar den i betydelsen kompakt. Slutligen anger han arten från bokskog, men jag har alltså funnit den i rik blandskog med gran som det dominerande trädslaget.

Systematiskt befinner sig *C. duramarus* i sektionen *Ochroleuci*, karakteriserad av mer eller mindre bitter smak. Arten skiljer sig närmast från *C. vibratilis* och *C. pluvius* (se nedan) genom helt vitt kött, avgjort mindre klibbig fot, och ovanligt täta lameller för en *Myxacium*. Den senare karaktären placerar *C. duramarus* nära undersläktet *Phlegmacium* (gruppen kring *C. cliduchus*).

Som i många liknande fall, frågar man sig om inte möjligen Fries funnit och beskrivit arten. Man finner då, att vissa fynd överensstämmer påfallande väl med Fries' diagnos av *C. serarius* (1851), en art han placerar intill *C. emollitus* (numera i *Ochroleuci*). Likheten gäller särskilt kollekterna från Arboga-trakten, som uppvisar mera gulaktiga (i fält har jag noterat "margaringula") hattfärger, och aningen mildare kött. Problemet är att Fries inte anger någon bitter smak — han nämner överhuvudtaget inte smaken för denna gåtfulla art. Detta förhindrar en direkt synonymisering

mellan Mosers och Fries' arter, men tanken är ändå frestande. Man vet ju t ex att Fries, på grund av ivrigt snusande, ofta var oförmögen att exakt återge, eller ens omnämna lukter. Smaker är emellertid en annan sak, i synnerhet en så tydlig som hos *C. duramarus*.

[Arten verkar stå nära och eventuellt överlappa *C. causticus* Fr. ss Flora Photographica, som inte är ovanlig på tallhedar. *C. serarius* tolkas numera som en *Phlegmacium*.]

***C. (Myxacium) pluvius* Fr. (gulköttig slemspindling)**

Hatt 2-4 cm; slemmig; ganska hygroman; beigegul till blekgul; glatt; kant länge vit.

Fot 3-5 cm × 4-9 mm; fylld; slemmig; cylindrisk, ev ngt vidgad mot basen, någon gång bukig; beigegul, som ung m vitt överdrag.

Velum vitt, sparsamt; cortina vit, ngt gelatinös.

Lameller vita; fria; L=50, l=1-2; egg likfärgad.

Kött gult; tunt över lamellerna; lukt svag; smak mkt bitter.

Sporer: 6,5-7,5 × 4,5-6 µm, subglobosa.

Reaktioner: NaOH trivial.

I gran- och blandskog; täml vanlig. Västmanland, Arboga, Kalkugnsberget, i kalkrik granskog m björk, ek 1987-09-13 KS251; Västmanland, Arboga, Röfors, i blåbärsgranskog, 1988-08-04; årligen återkommande på flera lokaler i närheten. Laxå 1987-09-14.

Ref: Fries (1851), Bertaux (1966), Lange(1938).

Trots att denna nätta Fries-art är långt ifrån så ovanlig som de övriga i artikeln, är den sparsamt omnämnd i litteraturen. Spindlingen kännetecknas av ett bittert kött med påfallande gul färg, som ofta återfinns också utanpå fruktkroppen. Arten har ännu inget svenskt namn, men borde kallas *gulköttig slemspindling*.

C. pluvius är mycket lik *C. vibratilis* (gallspindling), som är något vanligare i samma miljö. Den senare skiljer sig genom sin mörkare färg och ett mera brungult till vattnigt brunt kött. Den är också i allmänhet större, och har aningen längre sporer (8 µm). Skillnaderna är inte stora, och det är möjligt att man kan argumentera med framgång för en förening av dessa båda taxa. Man bör emellertid observera att det inte finns några påvisbara övergångar, och att man vid tillgång av färska fruktkroppar från båda inte upplever någon större svårighet att skilja dem åt.

Referenser

- Bertaux, A.**, 1966: Les Cortinaires — Editions Lechevalier.
- Fries, E.**, 1851: Monographia Cortinariorum Suecicae — Uppsala.
- Lange, J.**, 1938: Flora Agaricina Danica III, Recato.
- Moser, M.**, 1957: Neue oder interessante Cortinariaceen — Sydowia, Beih.I: 225-240.
- Moser, M.**, 1962: Die bitteren Schleimfüße (Myxacien) — Schw. Z. für Pilzk., 40(12): 181-187.
- Soop, K.**, 1989a: Notes et observations sur les Cortinaires (Suite) — Documents Mycologiques 77: 77-91.
- Soop, K.**, 1989b: Intressanta spindlingar från Uppsalatrakten — Jordstjärnan 10(1): 15-18.

C. russus Fr., Uppland, Rasbo, Ryssbol, 1988-09-03, KS-CO355

C. duramarus (J. Schff.)Mos., Uppland, Bro, Lejondal, 1984-07-27, KS-CO10

C. pluvius Fr., Västmanland, Arboga, Kalkugnsberget, 1987-09-13, KS-CO251

